

Çocuk Kitabı Hazırlamadaki Görevlerimiz Üzerine

Fahri TEMİZYÜREK*

Çocuk edebiyatının en önemli türleri arasında yer alan ve Türk halk kültüründen beslenen edebî türlerimizin günümüze yansımaları maalesef istenildiği oranda olmamaktadır. Günümüzde Batı edebiyatının ürünü olan tercüme hikâye ve masallar çocuklar tarafından daha çok tercih edilmektedir. Bunun birçok sebebi vardır. Öncelikle Türk halk kültürünün ortaya koyduğu hikâye ve masallar derlendiği günden, günümüze değin hiç tekrar ele alınmamıştır, desek yanlış olmaz. Hâlbuki değişen hayatın beklentileri de devamlı değişmektedir. Her devrin algısı, zevkleri, bakış açıları, hatta eğitim anlayışı zaman içerisinde değişmektedir.

Halk masallarımız, çocuklara küçük yaşlarda anlatılır. Bu durum eğitimde önemli bir avantajdır. Yenilenen hayat tarzı ve bakış açıları masallar sayesinde çocuklara rahatlıkla anlatılabilir. Ayrıca masallar çocuğun dinlerken zevk aldığı, onu geleceğe hazırlayan, günümüz eğitim anlayışına uygun bir şekilde yeniden ele

alınabilir. İyilerin kazandığı, kötülerin ise cezalandırıldığı, adalet, eşitlik, mutluluk, merhamet duygularının çokça işlendiği, toplumun değer yargılarını, anlayışını, kültürünü, dünya görüşünü yansıtan masallarımızın küçük değişikliklerle çocuğun dünyasında yer alması sağlanabilir.

Tabii burada sorumluluk sadece yazarlarda değildir. Aynı oranda çizer ve yayınevine de görevler düşmektedir. Öncelikle yazar, çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirilen kitaplar kaleme alıyorsa bazı hususlara dikkat etmelidir. Mesela; çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimini destekleyen somut ve soyut kavramları öğrenmesine yardımcı olmalıdır. Metin oluştururken çocukların dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini dikkate almalı, çocukların ana dil bilinci ve duyarlılığı kazanmasına yardımcı olmalıdır. Çocuğun

kendini tanımasına, içinde yaşadığı toplumun değerler manzumesini öğrenmesine destek vermelidir. Toplumda kabul gören, daha çok benimsenen; kabul görmeyen, karşı çıkılan tutum ve davranışları, oluşturduğu metinlerle çocuğa sezdirmeli, çevresindeki yetişkinlerle, arkadaşlarıyla, kardeşleriyle yaşayabileceği sorunların çözümüne ilişkin ipuçları

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.



sunmalıdır. Yazar, çocuğu ciddiye almalı, önemsemeli; dil, anlatım, kurgulanan dünya, çocuğun beklentileriyle örtüşmeli, seçtiği konular, çocuğun dünyasına hitap edebilmelidir. Ayrıca aşırı öğreticilikten ve yanıltıcı olmaktan kaçınmalıdır.

Aynı şekilde çizer de en az yazar kadar önemlidir. Çünkü çocuk kitaplarının özellikle okul öncesi çocuklara hitap eden çocuk kitaplarının önemli bir kısmı görsel unsurlardan oluşmaktadır. Metin ya çok azdır ya da çok kısa cümlelerden oluşmaktadır. Buradan hareketle okul öncesi çocuklara hitap eden kitaplarda çizere daha çok iş düşüyor desek yanlış olmayız. Resimli kitaplar, çocuğun belleğinde kavramların imgelerini oluşturur; kavramların görsel imgeleriyle çocuğun belleğine yerleşmesine imkân sağlar. Böylece çocukların, nesneleri sınıflandırma; kavram oluşturma, anımsama, düşünme gibi bilişsel süreçlerini işletir. Çocuklar sanatçının kurguladığı olayların kahramanlarıyla kendilerini özdeşleştirerek iyiye, güzele, doğruya yönelirler.

Yayınevi de iyi bir çocuk kitabının ortaya çıkmasında önemli görevler üstlenir. Çocuk kitaplarının fiziksel özellikleri büyükler için hazırlanan kitaplarla mukayese edildiğinde çok daha zordur. Öncelikle kullanılan kâğıdın kalitesi, sayfa düzeni, ciltleme, sağlamlık çocuk kitaplarında ön plana çıkan özelliklerdir. Ayrıca kullanılan mürekkep, sayfa düzeni, baskı teknikleri de dikkate alınmalıdır.

Kitabın oluşmasında sorumluluk sahibi olan, yazar, çizer ve yayınevleri çocuk yayınları oluştururken mutlaka çocukların ihtiyaçlarını dikkate almalıdır. Hazırlanacak kitaplar çocukların ruhsal ihtiyaçlarını karşılamalı, ilgi alanlarına göre konular seçilmeli, fiziksel ve ruhsal gelişimine katkıda bulunmalı, dil gelişimini desteklemeli, sosyal ve duygusal gelişimini göz önünde bulundurmalı, temel becerilerini geliştirmeli (dinleme okuma- konuşma yazma), resimlendirilme ve fiziksel özellikler yönünden iyi örneklerle tanışmalarını sağlamalı. İki yaşından itibaren her yaş grubuna uygun içerik, resimlendirilme ve fiziksel özelliklerde yayınlar hazırlamalı ve her şeyden önce de çocuğa ilk kitap sevgisini aşılamalıdır. Çocuk kitabı eğlence ve bilgi kaynağı olarak görmelidir.



Resim: Necdet Yılmaz